

Slaan mag niet

afbeelding naar blog: skolen200aar.skoleblogs.dk

Maar wat dan?

Voor een beter begrip van dit artikel is het goed om eerst het flipboek 'Functionele klachten' te lezen.

Slaan is nog steeds een veel gebruikte strafmaatregel om kinderen in het gareel te krijgen, ondanks het verbod op tuchting, dat in 2007 via een wetwijziging in ons Burgerlijk Wetboek is ingevoerd. Die wet is tot stand gekomen na de nodige discussie, waarin tenslotte een parlementaire meerderheid het slaan als middel om op te voeden verwierp. Dit vooral met het argument, dat je van een negatief kritische uiting als slaan geen positief resultaat kunt verwachten – en dat dit uit onderzoek ook blijkt. Maar zoals bij elke discussie waren er ook onderzoekers, die het daar niet mee eens waren, of zich toch wat meer genuanceerd wilden uiten over slaan. In elk geval is nu met deze Nederlandse wet het pleit (hier althans) beslecht – slaan mag niet. De discussie is hiermee gesloten, en was hier ook goeddeels verstomd, maar mede door de voortdurende discussies elders steekt hij ook hier weer meer de kop op [58 t/m 62].
Hoewel deze wet op zich een goede maatregel is, behoeft deze toch enkele kanttekeningen.

Corrigerende tik of kindermishandeling

Elke tik valt nu binnen het kader van 'kindermishandeling', en is dus illegaal. Daarmee rust er nu ook een taboe op slaan, nog meer dan voorheen, zodat er nauwelijks meer over gepraat wordt, en kán worden.

In tegenstelling tot oude tijden, toen het tuchtigen van kinderen nog als 'opvoedende deugd' werd gezien, waren er ook in 2007 al heel wat mensen die nauwelijks wilden toegeven dat ze kun kinderen wel eens slaan. Gewoon omdat dit in toenemende mate als 'brevet van onvermogen' wordt beschouwd, en je wilt nu eenmaal niet aangezien worden als 'onmachtige ouder. Dit verbod, en daarmee het niet meer kunnen praten over slaan betekent echter ook, dat je minder gemakkelijk gaat praten over de problemen die jou er toe noopten je kind te slaan. Daarmee blijft een helpende hand in de opvoeding buiten beeld, en dus ook een oplossing voor individuele problematiek – dat kan toch niet de bedoeling zijn.

Want hoewel er nog steeds veel wordt geschreven over 'Kindermishandeling', betreft dit vrijwel steeds excessen, in de vorm van ernstige lichamelijke en geestelijke schade ten gevolge van lijfelijk geweld, verwaarlozing of seksueel misbruik van kinderen. Dit laatste is een vorm van mishandeling die klaarblijkelijk al heel lang en op uitgebreide schaal kon voortwoekeren – zelfs zo, dat dit in sommige instituties een meer structureel karakter had – mede door het taboe dat er rustte op zelfs het praten erover. Dat kinderen geslagen worden komt heel veel vaker voor, maar ook daar wordt niet (meer) over gepraat.

In de gewone maatschappij blijkt fysieke tuchting van kinderen nog 'gewoon' te zijn. Sommige onderzoeken spreken van 50 tot 80% van de ouders die hun kind wel eens of geregeld slaan ... als je dit aan de ouders vraagt – en als je dit aan de kinderen vraagt, ligt dat percentage vaak nog hoger. Een groot aantal ouders vindt het dus kennelijk gênant om aan de onderzoeker toe te geven dat ze hun kind wel eens slaan. Kinderen tot vijf jaar worden het meest geslagen en dat neemt af naarmate ze ouder worden. Maar zelfs van de pubers krijgt 15 tot 30% nog een tik van hun ouders [59 - Australië].

Historie

Een stukje historie kan geen kwaad voor het begrip. Om te beginnen zal ik zelf terugkijken op mijn eigen jeugd. In de vijftiger jaren van de vorige eeuw was het nog heel gewoon, dat je voor straf klappen kreeg. De termen 'over de knie gaan', 'billenkoek', 'pak voor je broek', 'schop voor je kont', 'klets voor je kop', 'oorvijg' en 'draai om je oren' waren gewoon en werden ook normaal gevonden. Niet alleen thuis, maar ook nog op school, waar de meester van de 3^e klas (groep 5) me lelijk aan een oor de schoolbank uit kon trekken of je met een lange bord-liniaal op de vingers sloeg. En de kletsen voor je kop door de meester van de 4e klas logen er ook niet om. Het vele strafwerk dat hij af en toe uitdeelde vonden we echter nog veel beroerder, omdat je daar dágen voor aan het schrijven was in je vrije uurtjes.

Bij één vriendje thuis werd er (naar ons idee) niet geslagen. Dat vonden we opmerkelijk, en op de kinderen in dat gezin waren we eigenlijk wel een beetje jaloers. Maar er bestonden ook beroerde situaties: Een vriendje uit de buurt werd vaak en hard geslagen. Daar hadden we mee te doen. Hij kreeg van mijn moeder dan ook vaak wat extra's toegestopt. Ook op kinderen die thuis met een voorwerp werden geslagen (riem, kleeërhanger, rugzijde van haarborstel e.d.) waren wij bepaald ook niet jaloers.

Hoe er heel vroeger tegen slaan werd aangekeken kan je elk jaar nog met Sinterklaas horen zingen: “Wie zoet is krijgt lekkers, wie stout is de roe”. Dat is een handelwijze die nog regelrecht uit het Oude Testament voortkomt: “Wie zijn kind liefheeft spaart de roede niet” [63]. Deze strofe zal ongetwijfeld zijn oorsprong vinden in het feit dat ook de ouders in die tijd onvoldoende pedagogische mogelijkheden hadden om zónder te slaan op te voeden.

Nu is duidelijk, dat slaan niet meer mág van de overheid, ‘op straffe van’. Met zo’n verbod zou je haast de indruk krijgen, dat het toen leuk gevonden werd om je kind te slaan. Want iets dat niet prettig is, hoef je niet te verbieden, dat gebeurt vanzelf al niet – zou je denken. Maar niets is minder waar, want voor straf je kind slaan doe je bepaald niet voor de lol. Slaan gebeurt uit onmacht, en is dan ook een teken van pedagogisch onvermogen. Wel behoort het tot een manier van opvoeden die door vele eeuwen heen van generatie op generatie is doorgegeven, niet als instructie, maar doordat je zelf ‘ervaringsdeskundige’ was.

Alternatieven voor de ‘ervaringsdeskundige’

Als overheid kan je dat slaan nu wel verbieden, maar de onmacht en dat onvermogen blijven, onverminderd. Dat schiet dus niet echt op. Het is zoiets als het verbieden van rijden-zonder-rijbewijs, maar dan zónder eerst voor rij scholen gezorgd te hebben - alleen bij een aanrijding krijg je instructies opgelegd.

Als je zelf groot bent geworden met af en toe een pak voor je broek, voelt dat meestal niet als ‘abnormaal’, en dan valt het niet mee om in te zien, dat dit toch echt niet goed is. Het in de media en zelfs per wetsartikel afwijzen van dat ‘pak voor de broek’ houdt impliciet ook een afwijzing in van de manier waarop jij door jouw ouders bent opgevoed. Dat voelt onredelijk, zeker niet als je zelf in de tijd terugkijkt en vindt dat je een fijne jeugd hebt gehad, ondanks dat slaan dat er kennelijk bij hoorde om te maken wie je nu bent.

Als ouder voedt je in het algemeen je kind op zoals je zelf bent opgevoed, want dat is de enige leerschool die je hebt gehad. En het is nog maar twee generaties geleden dat het vooral de moeder was, die zorgde voor het huishouden en voor de opvoeding – vader hield zich er buiten, hij zorgde voor het geld. Pas na de Tweede Wereldoorlog veranderde dat geleidelijk. Toen werd ook van de vader in toenemende mate verwacht, dat hij zich meer met de opvoeding ging bemoeien. Op zich heel goed, maar het maakte het er niet gemakkelijker op. Want nu ging ook de manier meetellen waarop vader was opgevoed, en zijn achtergrond. En dus krijgt een kind zijn opvoeding nu vanuit twee familiale richtingen. Bij opvoedingsproblemen die ouders al doende tegenkomen, zullen zij dus nu met elkaar dienen te praten, spiegelend aan hun eigen opvoeding. En bij richtingsverschillen in zo’n situatie – en dat zal vaak het geval zijn – zullen ze moeten proberen om deze verschillen in opvoedstijl naar elkaar toe te buigen. Dat is een hele kunst, en het vergt heel wat van ouders. Het ene ouderpaar zal dat beter aangaan dan het andere, zoals dat ook het geval is met andere meningsverschillen. Hoe leer je die kunst beheersen?

Eén lijn trekken

Want als er in deze situatie íéts belangrijk is voor een kind, dan is het wel dat ouders proberen om één lijn te trekken in de opvoeding. Áls dit lukt, dan heeft dat het enorme voordeel, dat een kind duidelijk ziet wat er van hem verwacht wordt en dat hij niet tussen de meningen van zijn ouders in hoeft te laveren.

Een zeker zo belangrijk punt hierin is dat het kind dan geregeld ziet hoe zijn ouders een verschil van mening samen rustig kunnen oplossen – dit liefst zonder ruzie en in elk geval zonder dat hij daar als kind de speelbal bij is. Het hebben van twee ouders is in zo'n situatie een zegen, want vooral van dat 'samen een meningsverschil kunnen oplossen' leert een kind enorm veel. Zo'n omgang gaat hij ook in een verschil van mening met zijn vriendjes en latere partner oefenen en toepassen. Hoe beter je ouders dat konden, hoe beter je zelf ook toegerust raakt in het oplossen van conflicten. Kortom, een ideale situatie.

Maar de wereld is vaak niet zo ideaal. Ik noemde dit al 'een hele kunst' – maar hoe leer je die? En als je dit niet leert: hoe heftiger je ouders ruzie maakten zonder er goed uit te komen, of zelfs nooit ruzie maakten of discussieerden, hoe slechter je zelf als kind daarvoor toegerust raakt.

Een scheidingssituatie lijkt daarom de ultiem slechte situatie voor een kind, maar dat valt mee, al is dat niet op positieve gronden. Gescheiden ouders zullen hun kinderen minder snel een corrigerende tik geven, maar vooral uit angst dat de andere ouder daar heel heftig op zal reageren. Het probleem voor het kind is er niet minder om.

Hoe leer je opvoeden?

Want zoals gezegd, zo'n wettelijk verbod instellen is gemakkelijk, maar leren opvoeden niet – en zeker niet als er van je verwacht wordt dat je anders opvoedt dan je van je eigen ouders gewend bent. In letterlijk van alles krijgen we onderwijs en een opleiding, maar voor de belangrijkste kunst in het leven, het opvoeden van je kind, wordt verwacht dat je dat kunt zónder enige opleiding anders dan die ervaring uit je eigen kindertijd.

Een verbod instellen zonder daar een bruikbaar alternatief bij te bieden - Bizar toch?

Zelfs voor ouders die terugkijkend op hun jeugd, zeker weten dat ze hun eigen kinderen nooit zullen slaan, levert dit bepaald geen gemakkelijke situatie op. Want hoe leren zij dan opvoeden, zonder voorbeeld hierin? Zo'n voornemen strandt dan vaak ook op het ontberen van een bruikbaar opvoedingsalternatief.

Gelukkig bestáán daar wel mogelijkheden toe – én op het internet, én ook praktisch, zoals instellingen als 'Jeugdzorg', 'Opvoedwinkel' e.d. Maar om daar heen te gaan moet je wel over een drempel heen. Eerst al het erkennen dat slaan niet 'gewoon' meer is, hoezeer je het ook van huis uit gewend bent. En dat erkennen moet je als ouders ook nog samen doen. Dat kan een extra probleem vormen, als dit door ook de andere ouder nog niet herkend wordt – want ook voor die partner was tuchtiging vaak nog 'normaal'.

Als ouders niet duidelijk zijn naar elkaar, of hun verschillende opvattingen niet op elkaar kunnen afstemmen, dan lukt het niet om één lijn te kiezen, en dus zeker ook niet om consequent te zijn. Dan ontstaat er verwarring voor de ouders onderling, maar vooral ook voor het kind. Het lijkt dan 'niet te luisteren', wat een machteloos gevoel bij de ouders teweeg brengt. Een situatie waarin fysiek geweld weer snel op de loer ligt.

Het trieste daarvan is ook, dat die manier van 'conflict oplossen' door kinderen al gauw overgenomen wordt en 'ingebakken' raakt in hún manier van probleemoplossing.

Ik ben bang, dat er nog een lange weg te gaan is, voor de meeste mensen er echt van overtuigd zijn dat slaan niet goed is, en ook niet 'nodig' moet zijn. Een wettelijk verbod op slaan zal daar niet gauw verandering in kunnen aanbrengen. Leren opvoeden waarschijnlijk wél, gewoon als leuk vak op school, maar dan meer als manier om ingeslepen patronen wat bij te buigen, vooral als je daar later met je echtvriend(in) over in discussie bent. Slaan dient ook weer uit de taboe-hoek te komen, zodat het weer een gespreksonderwerp kan worden waar je over durft te praten. Als ongewenst gevolg van ongewenst gedrag, met alternatieve oplossingen, want juist andere vooral pedagogische consequenties dienen 'veel gewoner' te worden. **Als dat niet lukt, kun je als ouders 'gewoon' hulp vragen in de opvoeding, ook zonder gêne.** Dat is een inzicht, dat ook bij mij heeft moeten groeien. Ik hoop, dat de huidige en komende generaties er hun voordeel mee kunnen doen.

Een laatste opmerking geldt de steeds individualistischer wordende maatschappij. Mijn leerkrachten uit de derde en vierde klas van de lagere school (groep 5 en 6) – die dus ook fysiek tuchtigden – zouden in deze tijd aangeklaagd worden, zelfs met grote kans op verlies van hun baan.

Ook zij bleken dus onmachtig om een juist pedagogisch alternatief te bieden, maar in die tijd was dit dus nog 'gewoon'. Mijn ouders hadden er niet veel moeite mee en concludeerden meestal: "Je zal het er wel naar gemaakt hebben". Zo werden deze tikken door mijn ouders dus niet als 'mishandeling' gelabeld – ze waren het er maar zozo mee eens, maar bleven er wel achter staan. Zodra (een van de) ouders een tik wél als 'mishandeling' labelt, dan is het voor een kind ook mishandeling, dus onterecht en daarmee ook gegarandeerd zinloos. Maar even los van deze tuchtiging: Dat mijn ouders zulk handelen, of überhaupt inmenging in mijn opvoeding duldden, is een visie die haaks staat op de visie van veel tegenwoordige ouders, die vinden dat een leerkracht er slechts is om iets aan hun kinderen te leren, niet om op te voeden. En dát is een standpunt waar heel veel op af te dingen is: Een oud en wijs Afrikaans gezegde luidt "It takes a village to raise a child". Duidelijker kan je niet aangeven dat een opvoeding een complex samenspel is, wat je met heel wat mensen samen doet. Hoe kan je nu denken, dat een leerkracht die zes uur per dag met je kind omgaat geen opvoedende invloed zal of mag hebben? Dat geldt ook voor een oppas, kinderjuf, ouders van vriendjes, familieleden enz. Opvoeden doe je samen [64], maar durf het er dan ook samen over te hebben. En als er samen niet uit komt: Vraag hulp.

[58] Bakker, R. kinderarts np, vertrouwensarts np; Bulk-Bunschoten, A. arts Maat-schappij & Gezondheid np – *Pedagogische tik niet per se slecht* – Medisch Contact 2014

[59] Saunders, Bernadette J ; Goddard, Christopher R - *Why do we condone the physical assault of children by their parents and caregivers?* – Report commissioned by Australians Against Child Abuse / Australian Childhood Foundation, 1999

– researchgate.net . Dit biedt een pdf, met op blz 16 & 17 een overzicht van percentages 'meppende ouders'.

[60] www.pedagogiek.nu/de-pedagogische-tik/100219

[61] www.pedagogiek.nu/billenkoek/100250

[62] Goode, Erica – *Findings Give Some Support To Advocates of Spanking* – New York Times 2001

– "Findings Give Some Support To Advocates of Spanking The question of whether a swat on the behind is an acceptable method of discipline has bedeviled parents, divided pediatricians (who were split close to 50-50 in one survey) and spawned impassioned anti-spanking and pro-spanking camps".

www.nytimes.com/2001/08/25/us/findings-give-some-support-to-advocates-of-spanking.html

[63] Bijbel, Oude Testament - *Wie zijn kind liefheeft spaart de roede niet*

– spreuken 13 vers 24

[64] Speetjens, P ; Linden vd, R ; Goossens, F – *Kennis over opvoeden - De vragen van ouders, het aanbod van de overheid en de mogelijkheden van de markt* – Trimbos-instituut, Utrecht, 2009. Een citaat hieruit:

"Op deze manier heeft Zweden een cultuuromslag weten te bewerkstelligen. Het slaan van kinderen werd van een geaccepteerde en als 'juist' beschouwde opvoedingsstrategie tot een onacceptabele en onjuiste strategie. Mede door de campagne vinden ouders met jonge kinderen (0-4 jaar) het in Zweden tegenwoordig heel normaal om cursussen over opvoeden te volgen. Ook zien zij de crèche, kinderopvang, buitenschoolse opvang en scholen als volwaardige medeopvoeders en vindt er tussen deze verschillende opvoeders – vanuit een gedeelde verantwoordelijkheid – op voet van gelijkwaardigheid regelmatig overleg plaats over de kinderen (Tavecchio, 2006)".

Foto <https://skolen200aar.skoleblogs.dk/>